de Volkskrant

Nieuws

Ministerie liet Van Lienden voorwaarden bepalen bij megaorder: ‘hogere prijs’ en ‘vertrouwelijkheid’

Het ministerie van VWS gaf Sywert van Lienden de vrije hand bij het bepalen van de voorwaarden voor een lucratieve mondkapjesdeal van 100 miljoen euro. De mediapersoonlijkheid mocht tal van eisen stellen: een ‘hogere prijs’, ‘vrijheid voor ondernemerschap’ en ‘vertrouwelijkheid’. Het ministerie willigde die allemaal in.

Frank Hendrickx en Tom Kreling 5 juni 2021, 5:00

*Urenlang vlogen deze week twee vliegtuigjes boven de Randstad, met een tekst alsof Van Lienden Nederland bedankt voor de 9 miljoen euro hij overhield aan de mondkapjesdeal. Wie er achter de actie zit is onbekend.*Beeld Amber Beckers / ANP

Dat blijkt uit geheime onderhandelingsstukken in handen van *de Volkskrant* die nog niet gedeeld zijn met de Tweede Kamer.

In de onderhandelingen met de overheid over de megaorder stelde Van Lienden zich op als eisende partij. De overheid moest aan allerlei voorwaarden voldoen voordat hij bereid was om samen te

werken met het Landelijke Consortium Hulpmiddelen (LCH), de officiële inkooporganisatie van de overheid.

Op 13 april maakte Van Lienden een voorstel voor het ministerie met als aanhef: ‘Voorwaarden om met LCH samen te kunnen werken.’ In de inleiding staat: ‘Naar aanleiding van de mail en het telefoongesprek met Bas van den Dungen (secretaris-generaal van het ministerie van Financiën, *red*.) op 12 april geven we hieronder aan hoe we gevraagde samenwerking met LCH zouden kunnen vormgeven.’

Quality control

De voorman van de non-profitorganisatie Hulptroepen Alliantie stelt in het 12 pagina’s lange stuk tal van eisen. Zo wil Van Lienden ‘de quality control’ van de mondkapjes in eigen hand houden, eist hij ‘een duidelijk afnameschema’ zonder al te veel inmenging van het LCH en bedingt hij ‘vrijheid voor ondernemerschap’. ‘Inkoop voor LCH vindt plaats via nieuw op te richten entiteit: Relief Goods Alliance bv.’

Van Lienden geeft meteen aan dat hij als commerciële partner een hogere prijs gaat bedingen dan hij eerder deed namens zijn non-profitorganisatie, Hulptroepen Alliantie (ook dat eerste aanbod is in handen van *de Volkskrant*). ‘Ten opzichte van het eerder gedane voorstel wordt in de driehoek kwaliteit, snelheid, prijs nu vooral gekozen voor snelheid en kwaliteit’, zo staat in het stuk. ‘De prijs zal iets hoger worden.’

De ex-gemeenteambtenaar had aanvankelijk via zijn non-profit stichting voorgesteld om voor 2,20 euro per stuk mondkapjes te leveren aan de overheid. Uiteindelijk kreeg hij als commerciële ondernemer een volledig door de overheid gefinancierde order van 20 miljoen mondkapjes voor 2,26 euro per stuk en nog eens 20 miljoen mondkapjes voor 2,78 euro per stuk. VWS betaalde daardoor zo'n 13 miljoen euro meer dan in het non-profitaanbod. Aangezien ook nog eens het transport en de inklaringskosten werden overgenomen, liep het extra prijskaartje op richting de 20 miljoen.

Voor VWS was dat blijkbaar geen bezwaar. Afgelopen week werd via *Follow The Money* duidelijk dat de ondernemers tenminste 20 miljoen winst hebben gemaakt op de deal (Van Lienden 9 miljoen, twee partners elk ruim 5 miljoen). Naar de buitenwereld hielden ze altijd vol ‘om niet’ te werken. Dat gebeurde met volle medeweten van de top van het ministerie, zo tonen de interne stukken aan.

Lagere ambtenaren en medewerkers van het LCH werden ondertussen juist in de veronderstelling gelaten dat het om een non-profitdeal ging. Binnen die groep is ontsteltenis ontstaan over de enorme winsten die zijn weggegeven. ‘Er is tegen ons altijd gezegd dat deze partij door moest gaan omdat het onbezoldigd was’, zegt een bron.

Minister Van Ark

De vertrouwelijke documenten in handen van *de Volkskrant* stroken niet met het officiële verhaal dat minister voor Medische Zaken Tamara van Ark tot dusver vertelt aan de Tweede Kamer. Volgens de VVD-bewindsvrouw deed het bedrijf van Van Lienden een aantrekkelijk aanbod om veel mondkapjes van goede kwaliteit voor een redelijke prijs te leveren. Het ministerie zou alle reden hebben gehad om daar op in te gaan.

In werkelijkheid onderhandelde VWS al met Van Lienden voordat zijn bedrijf überhaupt bestond. Andere aanbieders moesten juist concrete aanbiedingen voorleggen bij het LCH. Die werden door professionele inkopers beoordeeld. Van Lienden kreeg zijn order via het ministerie, terwijl professionals binnen het LCH tegen waren.

Minister Van Ark zei donderdag in de Tweede Kamer dat de publicitaire dynamiek in die tijd – het ministerie lag onder vuur wegens een tekort aan beschermingsmiddelen – mogelijk een factor was bij het doordrukken van de order. ‘Ik sluit niet uit dat het feit dat iemand zoveel publiciteit zocht en op zoveel plekken liet weten dat hij het zelf beter kon, een rol heeft gespeeld.’

Zeker is dat haar voorganger Martin van Rijn (PvdA) destijds met één inkooporganisatie wilde werken. Hij was bang dat Van Liendens non-profitorganisatie, die gefinancierd werd door onder andere CoolBlue, in de weg zou lopen en de prijzen kon opdrijven door in China ook mondkapjes in te kopen. Eerdere pogingen om Hulptroepen Alliantie op te laten gaan in het LCH waren op niets uitgelopen.

Na het commerciële pact met Van Lienden bleven de activiteiten van de non-profitorganisatie beperkt tot kleinschalige zorg. Het LCH hield de positie van belangrijkste inkooporganisatie.

Hoekstra

De onderhandelingen met Van Lienden werden namens VWS gevoerd door de secretaris-generaal van het ministerie van Financiën. Hij viel formeel onder minister Wopke Hoekstra, maar een woordvoerder wees er eerder al op dat de topambtenaar destijds grotendeels bij VWS bijsprong. Als CDA-leider weigert Hoekstra ieder commentaar op de kwestie rond zijn partijgenoot.

Van Lienden zelf zegt al weken dat hij geen openheid van zaken kan geven vanwege een geheimhoudingsclausule. Uit het vertrouwelijke onderhandelingsstuk blijkt dat het voormalige lid van de CDA-verkiezingscommissie zelf aandrong op geheimhouding. Een van zijn voorwaarden om de overheid te helpen: ‘De inhoud van onze overeenkomst is vertrouwelijk.’

VWS heeft zich ook aan die voorwaarde gehouden, totdat *de Volkskrant* drie weken geleden de geheime deals met Van Lienden onthulde.